

ИНТЕРВЮ С Г-ЖА КАМЕЛИЯ АВРАМОВА

- Какво си спомняте за екологичната обстановка в Русе през 80-те години на 20. век?

- Говоря от позицията на обикновения човек. Аз не съм участвала в комитети, не съм била активна и всъщност ще ви предоставя позицията на повечето хора. Замърсяванията бяха от 1981 г. от румънския завод и не ни е хрумвало дори да протестираме тогава. На вас сега може това да ви се вижда странно, но тогава така е било. Аз мисля, че не сме напреднали кой знае колко много в отношението към околната среда, защото е достатъчно да погледнем навън и да видим мръсотията. Така че замърсяването не е само от заводите.

- Кога спират тези обгазявания?

- Мисля, че 1990 и някоя. Значи 1981 г. заводът започва да работи и той започва с малка концентрация и се увеличава, докато се стига вече до едни големи обгазявания, които предизвикаха протестите. После в София по-видни културни дейци организираха комитет, който застана зад каузата за чист въздух за Русе.

- По кое време на денонощието се случват обгазяванията?

- По всяко време. В едни филми ще видите хора с маски на лицата, други с шалове, но ще видите и без нищо и най-фрапиращото, което сега оценяваме, е, че не сме си давали реална сметка, че тровим децата си и себе си. Навън е мъгла с един особен мирис и това дава отражение на дихателната система.

- По това време властите направили ли са нещо по този въпрос?

- Всеки месец сме ходили на отчет при партийната организация (аз бях председател на профсъюзната организа-

ция) да кажем какво сме свършили и когато съм поставяла въпроса, са ми казвали: „Абе, затвори си прозореца и не питай”. Тоест и те толкова са имали информация. И така не се реши. Аз мисля, че използваха протеста, т.е. изразяването на гражданската позиция, като да подплати някак си усилията на българското правителство, но заводът спря работа след промените през 1989 г. Сега наистина ще бъде проблем, ако започне да работи пак.

- Вие участвали ли сте в тези протести?

- Да, в един от тях, в първия през месец септември 1987 г. Тогава нямаше информация, откъдето да се разбере, че ще се съберем еди-къде си. Само от ухо на ухо. Каза ми една майка на дете от детската градина.

- Имали ли сте други неприятни спомени от обгазяването?

- В моето семейство проблеми сме нямали, единствено това, че аз си изгубих обонянието. Времето, в което сме живели, е било такова, че ние не сме имали познанията, културата да изразим мнение или да се противопоставим. Ние сме си живуркали спокойно, някой друг е решавал проблемите вместо нас и е мислил вместо нас. Що да мислим ние, ние сме се нахранили спокойно. Единственото вече е впоследствие, като се увеличаваше концентрацията с всяка изминала година. Виждала съм една таблица с такива данни. Предполагам, че и вие сте я срещали. Там се показва с колко се е увеличавала концентрацията на отровните газове – 3, 4, 5 пъти повече, отколкото е нормално. В детската градина има дневен режим. Сутрешна гимнастика, след това има закуска, занимания, след това пак има подвижни игри и всичко това е на отворени прозорци. А когато имаше обгазявания, бързахме да затворим прозорците или да приберем децата от двора.

- Имало ли е някакви указания какво да правите в детската градина, когато има обгазяване?

- Първите години нямаше нищо. Каквото направим учителките и лелките – да приберем децата, да затворим прозорците, това е било. След протестите започваха да ни казват да правим това, което ние правехме отдавна, за да предпазим децата. Но по принцип тогава по този въпрос се мълчеше.

- Имали ли сте близки или познати, напуснали Русе поради екологичните проблеми в града?

- Да, две колежки, защото децата им имаха астма, което е зле. Вижте, то самото напускане не е като сега, взимам си багажа и отивам на другия край на света. Тогава не можеше да се местиш, където искаш, по-друга е била системата, по-друго е било и нашето мислене. Аз сега, като идвах насам, си мислех: „Боже, колко сме били безпросветни, за да оставим децата си на това обгазяване и да не направим нищо по въпроса!“ Но да, имам две колежки, които се изнесоха, тъй като децата им бяха болни. Помня, че като компенсация за болестите тези хронично болни ходеха всяка година по един месец профилактично в Сандански или Разлог. Там някъде ги изпращаха да дишат чист въздух.

- Къде са отишли тези ваши познати?

- Едната към Петрич, а другата в Дряново.

- Впоследствие върнали ли са се?

- Не, минаха доста години, те се устроиха там и останаха.

Възраст – 63 год.; образование – полувисше; детска учителка, пенсионер.

Ноември 2012 г.

Интервюто е проведено от Преслава Славчева, Роберт Иванов и Йордан Ангелов.

